

Lucyna Spyrka

Dramat słowacki w Polsce

Przekład w dialogu kultur bliskich

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2016

Dramat słowacki w Polsce
Przekład w dialogu kultur bliskich

NR 3457

Lucyna Spyrka

Dramat słowacki w Polsce
Przekład w dialogu kultur bliskich

Redaktor serii: Historia Literatur Słowiańskich
Bożena Tokarz

Recenzent
Maria Papierz

Redaktor Małgorzata Pogłódek
Projektant okładki Magdalena Starzyk
Redaktor techniczny Barbara Arenhövel
Korektor Lidia Szumigala
Łamanie Edward Wilk

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-830-9
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-831-6
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo.us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 32,0. Ark. wyd. 38,0.
Papier Alto 80 g, vol. 1.5. Cena 44 zł (+ VAT)

Druk i oprawa
„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Spis treści

Wstęp	9
-----------------	---

Część pierwsza

Przekład – dialog kultur – kultury bliskie

Rozdział pierwszy

Dialog kultur – próba definicji	17
Dialog	18
Kultura	35
Dialog kultur	38
Warunki dialogu kultur	41

Rozdział drugi

Tłumacz i przekład w dialogu kultur	55
Pojęcie przekładu	55
Kompetencje i zadania tłumacza	65
Przekład w dialogu kultur	76
Wartość przekładu	94

Rozdział trzeci

Polsko-słowacki dialog kultur	107
Kultury bliskie	107
Dialog kultur bliskich	117
Kultury polska i słowacka jako kultury bliskie	122

Rozdział czwarty

Przekład w dialogu kultur bliskich	137
Przekład w językach blisko spokrewnionych	137
Bliskość kultur a przekład	145
Przekład w dialogu kultur polskiej i słowackiej	152

Część druga
Dramat słowacki
w polskich przekładach

Rozdział pierwszy	
Rzut oka na rozwój słowackiej twórczości dramatopisarskiej . . .	167
Rozdział drugi	
Specyfika przekładu dramatu	185
Rozdział trzeci	
Przekład najstarszy: <i>Matka</i> Jozefa Gregora Tajovskiego	199
Rozdział czwarty	
Dialog skolonizowany	223
Pierwsze przekłady powojenne	223
Kolonizacja a przekład: <i>Eksperyment Damokles</i> Petra Karvaša . . .	229
W realiach normalizacji: <i>Królowa nocy na kamiennej pustyni</i> Jána Soloviča	260
Rozdział piąty	
Po „jesieni narodów”. Nowe warunki, nowe możliwości... . . .	289
W stronę nowego otwarcia: <i>Próba</i> Lubomíra Feldka	289
Dramat absurdu raz jeszcze: <i>Nowa skóra</i> Viliama Klimáčka . . .	344
Rozdział szósty	
...nowe tematy, nowe problemy	359
<i>Armagedon na Grbie</i> Rudolfa Slobody: autobiografizm a dialog kultur	359
Feministyczna <i>Uczuciowa mieszanka</i> Zuzany Uličianskiej, czyli przekład jako interpretacja a interpretacja przekładu	393
Ivana Bukovčana antyfeministyczny <i>Stryczek dla dwóch, czyli rzeź domowa</i> jako przekład w serii	412
Rozdział siódmy	
Między udomowieniem a wyobcowaniem	443
Udomowienie, wyobcowanie, przekład zerowy	443
Miejsce tłumaczeń słowackich dramatów w polsko-słowackim dialogu kultur	450
Aneks	
Nowy dramat słowacki w Polsce	459

Bibliografia	475
Nota bibliograficzna	495
Indeks osobowy	497
Summary	509
Résumé	511

Wstęp

W dzisiejszym świecie spotkania ludzi reprezentujących różne kultury są zjawiskiem codziennym. Dlatego w badaniach naukowych zwraca się uwagę już nie tylko na kontakty międzykulturowe, lecz także na zjawisko głębsze: dialog kultur. Badacze koncentrują się przy tym na kulturach wzajemnie odległych i odmiennych. Rzadziej poświęca się uwagę kulturom bliskim. Człowiek od najdawniejszych czasów interesuje się tym, co odległe, świat odległy to świat nieznan i dlatego fascynujący. Świat bliski, przeciwnie, uważany jest za znany, oswojony, dlatego jeśli nie ma w nim czegoś, co jest akurat modne lub odpowiednio niezwykle, by przyciągnąć czyjąś uwagę, nie wzbudza zaciekawienia, pozostaje niedostrzeżony lub nawet lekceważony. Kiedy jednak można mówić, że dwie kultury są sobie wzajemnie bliskie? I czy kultura bliska naprawdę znaczy znana?

Przedstawiana Czytelnikom książka traktuje o zagadnieniach relacji między kulturami uważanymi za bliskie. Punkt ciężkości położono w niej na problematykę przekładu jako formy pośrednictwa w kontaktach międzykulturowych, która z jednej strony współtworzy wzajemne relacje między kulturami, z drugiej zaś — od ich jakości jest w różnym zakresie uzależniona.

Dialog kultur może być realizowany za pośrednictwem różnego typu przekazów, w tym przekazów artystycznych: literatury, teatru, filmu... Rozważania nad przekładem artystycznym w kontekście dialogu kultur nie są dziś nowością. Również w badaniach slawistycznych poświęca im się niemało uwagi. W prowadzonych przez slawistów eksploracjach translatorycznych wykorzystywane są różne podejścia i metodologie: od tradycyjnych w założeniach koncepcji językoznawczych po podejście kognitywne. Część prac zatrzymuje się na oglądzie wymiany na poziomie języka i tekstu, inne prezentują nastawienie znamienne dla przekładoznawstwa po tak zwanym zwrocie kulturo-

wym, uwzględniając szeroko pojęte konteksty kulturowe. Jednakże zarówno „kultura”, „dialog kultur”, „kultury bliskie”, jak i „przekład” to pojęcia semantycznie nieostre, rozumiane intuicyjnie, a podejmowane przez naukowców próby wypracowania jednej ogólnie akceptowalnej ich definicji nie przynoszą sukcesu. W zależności od tego, jak są rozumiane, tak też postrzegane są łączące je powiązania. Co za tym idzie — jako istotne i godne zainteresowania wskazuje się różne obszary wynikających z tego problemów i różnie się je hierarchizuje.

Niniejsza książka jest poświęcona tematowi miejsca i roli przekładu w relacjach pomiędzy dwiema kulturami, polską i słowacką, tradycyjnie postrzeganymi jako kultury bliskie. W polskich badaniach słowacystycznych zagadnienia relacji międzykulturowych stanowią stały obszar eksploracji i są przedmiotem refleksji w różnych perspektywach: filologicznej — językoznawczej czy literaturoznawczej, ale też w perspektywie historycznej, etnologicznej itd. Kontakty polsko-słowackie mają swoją wielowiekową historię. Nasze kultury rozwijały się i kształtowały po sąsiedzku, obok siebie, od wieków też toczy się mniej lub bardziej intensywny polsko-słowacki dialog kultur. Choć skoncentrowany głównie na terenach bezpośrednio się stykających, od czasu do czasu przybiera też wymiar ponadregionalny. Słowacja to dziś jedno z najmłodszych państw w Europie. Kiedy w 1993 roku powstała Republika Słowacji, wielu Polaków ze zdziwieniem reagowało na fakt, że po drugiej stronie naszej południowej granicy mieszkają dwa narody, a nie tylko jeden — czeski. Proces osuwania się z tą świadomością jeszcze dzisiaj nie jest, jak się wydaje, w pełni zakończony, gdyż zwłaszcza Polacy starszego pokolenia nadal, niejako nawykowo, utożsamiają Słowaków z Czechami. Jaka zatem jest faktyczna pozycja kultury słowackiej w świadomości Polaków? Jakie miejsce w polsko-słowackim dialogu kultur zajmuje przekład? W jaki sposób bliskość geograficzna i podobieństwo języków odzwierciedlają się w praktyce translatorskiej oraz jak oddziałują na recepcję przekładu w kręgu przyjmującym?

W książce będącej wynikiem wielu lat badań nad historią, kulturą i literaturą słowacką oraz nad przekładami słowackich utworów i ich recepcją w Polsce podejmuję próbę odpowiedzi na te pytania, przy czym skupiam się na kwestiach przekładu dramatu, sytuującego się pomiędzy literaturą a sztuką teatru. Problematyka przekładu dramatu rzadko bywa przedmiotem zainteresowania translatorów. Sfera twórczości dramatopisarskiej pozostaje też słabo zbadanym obszarem w polsko-słowackich kontaktach kulturalnych. O ile o słowackiej twórczości poetyckiej czy prozatorskiej w Polsce pisywano, o tyle dramat pozostaje dziedziną praktycznie nierozpoznaną. Podejmując tematykę dramatu, chcę nawiązać do badań prowadzonych niegdyś przez Ma-

rię Bobrownicką, a zarazem wypełnić choć w części lukę, zauważalną w polsko-słowackich badaniach komparatystycznych i przekładoznawczych. Zdaję sobie sprawę, że jednym opracowaniem luki tej nie da się wypełnić. Materiał, który stanowi przedmiot refleksji, nawet w ograniczonych do ostatniego ćwierćwiecza ramach czasowych jest na tyle bogaty, że w jednej publikacji nie sposób uwzględnić wszystkich jego aspektów. Problem relacji między kulturą polską a słowacką to zagadnienie wieloaspektowe, które z naturalnych względów nie jest problemem zamkniętym.

W pierwszej części pracy podejmuję próbę sformułowania definicji oraz przeprowadzenia uzgodnień i uporządkowań koncepcyjnych, począwszy od pojęcia dialogu kultur, przez pojęcie przekładu i różne aspekty warunkujące go jako pośrednika w tymże dialogu, w tym kompetencje i intencję tłumacza oraz przygotowanie i postawę odbiorcy, następnie funkcje przekładu, aż po jego jakość i wartość. Pokróćce przedstawiam również historię kontaktów polsko-słowackich jako szczególny przykład relacji dialogicznej, w której określone miejsce zajmuje też przekład.

Część druga zawiera omówienia poszczególnych przekładów słowackich utworów dramatycznych po uprzednim wprowadzeniu w teoretyczne aspekty translacji dramatu i zarysowaniu historii rozwoju słowackiej dramaturgii. Uwzględniam jednak tylko niektóre przekłady. Nie wszystkie powstałe do dziś tłumaczenia są dostępne, a jeśli nawet są — to w formie „tekstów roboczych”, co uniemożliwia ich badanie w przyjętej perspektywie, czyli jako artefaktów uczestniczących w polsko-słowackim dialogu kultur; nie wiadomo bowiem, czy w tym dialogu brały udział w wersji, jaka się zachowała, czy też w jakimś innym wariantcie. W książce pomijam twórczość dramatopisarską dla dzieci, niewątpliwie godną zainteresowania i dość obficie reprezentowaną wśród spolszczeń utworów słowackich. Jej analiza wymagałaby jednak uwzględnienia dodatkowych aspektów i kontekstów, specyficznych dla twórczości adresowanej do odbiorcy dziecięcego. W niewielkim stopniu uwzględniam przekłady słuchowisk radiowych, również licznie reprezentowanych wśród polskich tłumaczeń słowackiej twórczości dramatycznej — omówione zostanie jedno tłumaczenie dramatu radiowego. Każdy z przekładów przedstawiam pod określonym kątem, ze wskazaniem głównego problemu, jaki wiązał się z jego tłumaczeniem i przeniesieniem go w kontekst kultury polskiej.

Dramat słowacki już od okresu międzywojnia przenika do Polski. W historii obecności słowackiej twórczości dramatopisarskiej w kręgu kultury polskiej można wskazać trzy okresy: lata przedwojenne, okres

powojnia oraz czasy po aksamitnej rewolucji. Każdy z tych okresów ma swoją specyfikę, wyznaczoną przede wszystkim kontekstem historycznym i politycznym, w jakim kształtowały się kontakty kulturalne obu narodów. W każdym z nich intensywność obecności dramatu słowackiego przeniesionego do kultury polskiej była inna.

Jaką zatem rolę odgrywały i dziś odgrywają przekłady dramatu słowackiego w polsko-słowackim dialogu kultur i w jakim stopniu są w nim obecne? Co o tym decyduje? Jakość czy wartość przekładów, wybór oryginałów do zaprezentowania polskim odbiorcom w polskiej wersji, czy może inne pozaliterackie czynniki i zjawiska? To kolejne pytania, na które staram się odpowiedzieć w książce.

W pracy przyjmam porządek chronologiczny, od omówienia najstarszych przekładów po najnowsze, co pozwala ukazać procesualny charakter relacji polsko-słowackich, w jakie wpisują się i zarazem jakie współtworzą przekłady dramatów, oraz objaśnić zmienne konteksty, w jakich przekłady te powstawały i funkcjonowały, co nie jest bez znaczenia dla opisu i oceny ich roli w dialogu kultur. Niejako przy okazji zarysowuje się historia przekładu słowackich dramatów w Polsce, która, jak sądzę, może zainteresować nie tylko polskich czytelników, ale też Słowaków zajmujących się badaniami nad dramatem.

Omawiając poszczególne translaty, przedstawiam także sylwetki tłumaczy, nierzadko mających spory dorobek translatorski, jednak poza środowiskiem slawistów i słowacystów raczej nieznanymi. Przekład jest sposobem otwarcia się na Innego, a jak powiada Ryszard Kapuściński, klucz do innej kultury dzierży w rękach tłumacz¹. Przy założeniu, że przekład jest jedną z determinant poziomu oraz intensywności dialogu kultur, również tłumacz nie tylko uczestniczy w relacjach międzykulturowych, ale też je współtworzy: w znacznej mierze (choć nie wyłącznie) od jego działań i postawy zależą losy translatu i jego udział w dialogu między kulturą źródłową i docelową. Tekst przekładu z perspektywy kultury przyjmującej można porównać do imigranta, który — przybywając z obcej kultury — może różnie odnajdywać się w nowym kontekście: może zostać udomowiony, podlegając akulturacji, lub przeciwnie — może być przekładem odrzuconym, a nawet wyobcowanym. Największym upokorzeniem dla przekładu i największą porażką tłumacza jest obojętność po stronie odbioru. Losom polskich tłumaczy słowackich utworów dramatycznych poświęcona jest podsumowująca część pracy.

¹ Zob. R. KAPUŚCIŃSKI: *Tłumacz — postać XXI wieku*. „Gazeta Wyborcza” z 3.06.2005. <http://serwis.gazeta.pl/kapuscinski/1,23084,2746460.html> [dostęp: 18.08.2014].

Poza zasadniczym tekstem rozprawy znajduje się krytyczne omówienie jedynej wydanej dotąd w Polsce antologii przekładów współczesnego dramatu słowackiego, która ukazała się w momencie, gdy prace nad książką były już na ukończeniu. W tej sytuacji, aby nie rozbudowywać opracowania o kolejne rozdziały, ale by jednak uwzględnić ten niewątpliwie istotny dla dialogu naszych kultur fakt, zdecydowałam się umieścić skrótowe omówienie tej antologii w aneksie.

Książkę kieruję do Czytelników, których ciekawi problematyka tłumaczenia, zwłaszcza tłumaczenia dramatu, ale też do tych, którzy wątpią w sens prowadzenia badań nad przekładem w obrębie kultur bliskich. Mam nadzieję, że uda mi się ich przekonać, iż badania przekładoznawcze nie muszą się ograniczać wyłącznie do tekstu, języka i wąsko pojmowanego poszukiwania ekwiwalentów, ale że pozwalają na pokazanie problemów kultury, literatury, dramatu i teatru w szerokim spektrum i że nie tylko mogą być sposobem poznawania kultury innej, lecz także pozwalają na lepsze poznanie własnej kultury. Jak pisze Karl Dedecius, tłumaczyć „to znaczy przeskakiwać opłotki własnego, ciasnego zaścianka, zacofanego nacjonalizmu i zadomowić się w przestrzeni otwartej, większej. Tego rodzaju przekraczanie granic jest właściwym, prawdziwym podbojem świata, który nie wymaga przelewu krwi, nie czyni krzywdy innym, nie pozbawia nikogo życia lub wolności. Wymaga od nas jedynie otwartości, no i pracy, altruizmu”².

Książka powstawała przede wszystkim z myślą o polskich czytelnikach, nie tylko słowacystach czy sławistach, ale też, a może nawet głównie tych, którzy o słowackiej kulturze wiedzą niewiele. Przekłady dramatów traktuję bowiem także jako pretekst i okazję do tego, by przybliżyć Czytelnikom kulturę słowacką. Poznawanie Innego możliwe jest również za pośrednictwem badawczego czy krytycznego oglądu przekładu, a przekład sam inspiruje dialog, dostarczając pretekstu do opowieści o innej kulturze i o sobie. Omówienia poszczególnych przekładów mogą też przynajmniej do pewnego stopnia zrekompenzować doświadczenie obojętności odbiorczej tym z nich, których dotknęła, oraz tym, które zostały odrzucone z innych, niekoniecznie uzasadnionych powodów. Nie tylko sam przekład, ale też refleksja nad nim mogą służyć dialogowi kultur.

W trakcie pisania książki mogłam liczyć na życzliwość i pomoc osób mi bliskich, grona przyjaciół, koleżanek i kolegów Polaków i Słowaków. Wszystkim im za to gorąco dziękuję.

² K. DEDECIOUS: *O Polsce, Europie, literaturze*. Wybór J. STOLARCZYK. Wrocław 1996, s. 63–64, fragm. w tłum. K. von SCHUTTENBACH.

Indeks osobowy

- Abrahamffy Ján 169
Abrahamowicz Danuta 123, 227, 377,
378, 420
Adamczyk Piotr 395
Adamik Kasia 154, 374
Adamik Štefan 374, 395, 411, 463, 475
Adamov Arthur 238
Adler Hans 59
Ajgi Gennadij 304
Albee Edward 237, 238
Andrejčáková Eva 476
Andresen Hans Christian 298
Andropow Jurij 466
Anouilh Jean 351
Apollinaire Guillaume 293
Aragon Louis 304
Arystoteles 26, 58
Awdiejew Aleksy 46, 476
- Baalen Christine van 36
Babko Marcin 157
Bachtin Michaił 28–29, 31, 102, 299,
476, 484
Bacon Roger 58, 483
Bagar Andrej 266
Baker Mona 92, 489
Bakoš Mikuláš 23, 125, 202, 478, 484,
487, 488, 489
Balbus Stanisław 299, 476
Balcerzan Edward 63, 82, 91, 144, 186,
207, 306, 414, 445, 449, 476
Balowski Mieczysław 160, 476
- Baluch Jacek 63, 134, 136, 477
Baluk Walenty 122, 487
Banga Dezider 379
Baran Bogdan 19, 20, 28, 477, 480
Barańczak Stanisław 77, 187, 188, 189,
452, 477
Barč-Ivan Július 176, 178, 184, 261, 484
Bardijewska Sława 395, 477
Barska Anna 52, 483
Barth Karl 21, 22
Bartlová Alena 124
Basaj Mieczysław 206, 477
Bassnett Susan 59, 185, 186, 193, 285,
443, 477, 485
Bassnett-McGuire Susan 185, 477
Batowski Henryk 22, 23, 248, 477, 484
Baudouin de Courtenay Jan 123
Baudouin Jan 333, 334
Beckett Samuel 179, 237, 238, 240, 262,
351, 352, 353, 354, 356
Bednarczyk Anna 63
Bednarowicz Zbigniew 256
Beheydt Ludo 36
Benedict Ruth 111, 477
Bergo Bettina 477
Bezděch Emanuel 203
Bielawska-Adamik Hanna 374, 395,
411, 463, 475
Bielowski August 305
Bik Zofia 123
Bilczewski Tomasz 63, 94, 477
Bílik René 477

- Biolik Maria 206, 477
 Bleszyński Jan 64, 68, 477
 Błok Aleksander 304
 Bobek Władysław 123
 Bobrownicka Maria 11, 123, 161, 183,
 184, 218, 237, 260, 477, 478, 484,
 485, 493
 Boccaccio Giovanni 269
 Bodnárová Jana 183
 Bodziany Marek 134, 478
 Bogacki Roman 161, 478
 Bogusławski Wojciech 229, 237, 256
 Bojar Józef 227
 Bokníková-Tóthová Andrea 416, 483
 Bolecki Włodzimierz 299, 399, 482
 Bolek Anton 331
 Bolesław Chrobry 124
 Bołtuć Irena 227, 229, 230, 257, 414
 Bond Michael Harris 112
 Bończa Bukowski Piotr de 59, 62, 187,
 478, 488, 490
 Borkowska Grażyna 400, 478
 Borodač Janko 332
 Borušovičová Eva 154
 Botto Ján 203
 Boy-Żeleński Tadeusz patrz: Żeleński
 Tadeusz Boy
 Brček Anton 331, 332
 Brecht Bertolt 179, 240, 255, 351, 491
 Breton André 304
 Brezniew Leonid 466
 Broniewski Władysław 220
 Brosz Antoni 220, 224, 305
 Brożek Mieczysław 77
 Brtaň Rudolf 124, 125, 478
 Bryll Ernest 154, 394
 Brzechwa Jan 293
 Brzozowski Jerzy 68
 Buber Martin 19, 20–21, 22, 27, 49,
 52, 478, 489
 Buczek Marta 154, 478
 Budyta-Budzyńska Małgorzata 119,
 478
 Buffa Ferdinand 207, 478
 Bugajski Marian 46, 476
 Bukovčan Ivan 6, 178, 179, 180, 262,
 291, 412–424, 429, 432–442, 453,
 455, 475, 476, 482, 483, 485
 Bukowska Dimitrina 266, 487
 Bukowski Jacek 305
 Bukowski Piotr 480, 490
 Bułhakow Michaił 269
 Bunčák Pavol 305
 Burckhardt Max 199
 Buridan Jean 461, 465, 469, 470
 Burszta Wojciech Jerzy 37, 41, 46, 47,
 107, 108, 115, 141, 478
 Burzyńska Anna 99, 476, 490
 Bylina Stanisław 218, 219, 220, 478
 Bżoch Jozef 365, 478
 Caban Izák 168
 Čahojová Božena 257, 262, 263, 267,
 478
 Camus Albert 179, 262
 Čapek Karol 218
 Čarnogurský Pavol 202
 Cervantes Miguel 468
 Cesnaková-Michalcová Milena 168, 478
 Chadzinikolau Nikos 77
 Chalupka Ján 170, 331
 Chojnacka Edyta 377
 Chomsky Noam 47, 94, 479
 Chrobáková Stanislava 388, 389, 479
 Chudziński Edward 421, 491
 Čičvák Martin 183
 Ciecierski Jan 230
 Cieślíkowa Aleksandra 206, 478
 Cíger-Hronski Jozef 203
 Cogdell Roy 42
 Constantino Lorenzo 55, 79, 479
 Culler Jonathan 445, 479
 Čúzy Ladislav 46, 483
 Cycleron 58
 Cyryl i Metody 56
 Cywińska Izabela 256, 334
 Czaplejewicz Eugeniusz 28, 30, 31, 44,
 476, 479, 483, 484
 Czcibor-Piotrowski Andrzej 305, 379,
 (patrz także: Piotrowski Andrzej)

- Czechow Anton 77, 157, 176, 190, 199, 200, 351, 468
Czerwińska Małgorzata 363
- Darovec Peter 227, 377, 378, 479
Dąbrowska Maria 220
Dąbrowski Mieczysław 361, 362, 363, 479
Dąbwska-Prokop Urszula 55, 63, 64, 64, 65, 68, 69, 71, 73, 91, 299, 486
Dedecius Karl 13, 63, 306, 479
Degler Janusz 186, 476, 488, 490
Dejmek Kazimierz 255
Dębski Stefan 230
Dmochowska Cecylia 230, 265, 266
Dobrowolski Paweł 102, 481
Dobšinský Pavol 305
Dohnány Mikuláš 170, 330
Doktór Jan 19, 21, 49, 478
Dolecki Zdzisław 378
Dolega Aneta 358, 479
Dolet Étienne 58, 482
Donizetti Gaetano 242
Dostal Adolf Bogusław 203
Dostojewski Fiodor 28, 476
Dowden Bradley 489
Drda Ján 242, 305
Drug Štefan 124
Duchnovič Alexander 465
Dudášová Júlia 207, 478, 490
Đurčo Peter 205, 331, 479
Đurčovec Gustáv 331
Đuričková Mária 305
Đurišin Dionýz 81, 83, 84, 85, 87, 105, 390, 480
Dürrenmatt Friedrich 179, 240, 255
Durska Małgorzata 48, 398, 482
Dużyk Paulina 219, 480
Dybiec-Gajer Joanna 480
Dyगत Stanisław 334
Dziedzic Jacek 227
Dzierżyński Feliks 466
Dzieszyński Ryszard 421, 480
- Ėbner Ferdinand 19
Elektorowicz Leszek 256, 480
- Eliade Mircea 27, 491
Eliot Thomas S. 351
Éluard Paul 304
Engelking Leszek 305, 306, 379, 480
Englert Jan 266
Erazm z Rotterdamu 57, 58
Erben Karel Jaromír 293
Esslin Martin 237, 238, 239, 356, 367
Even-Zohar Itamar 59, 88, 89, 90, 149, 443, 480
- Fabry Rudolf 305
Fast Jakub 91, 343, 492
Fast Piotr 63, 70, 83, 91, 99, 207, 211, 258, 343, 375, 394, 411, 476, 480, 483, 487, 488, 491, 492
Fazan Mirosław 292, 480
Fejérpataky-Belopotocký Gašpar 330, 331
Fekete Ladislava 461, 462, 463, 465, 471, 472
Feldek Lubomír 6, 181, 289, 291–293, 295, 298, 300, 302–303, 316, 321, 328, 338–340, 475, 476, 477, 480, 488
Felix Jozef 331, 335
Ferenčík Ján 188, 189, 192, 480
Ferko Andrej 183
Feuerbach Ludwig 19
Fieser James 489
Filan Ludovít 179, 394
Filipiak Marian 37, 94, 95, 480
Filipowicz-Rudek Maria 206, 478, 489
Fleischer Michael 46, 115, 481
Franko Iwan 227
Fredro Aleksander 263, 457
Frisch Max 179
Furková Zita 373, 383
- Gadacz Tadeusz 19
Gaertner Katarzyna 154
Gáfrík Michal 124
Gajda Mieczysław 230
Gałczyński Konstanty Ildefons 293
Gałęzowski Marek 201, 481
Gardo Ryszard 256

- Gaszyńska-Magiera Małgorzata 42, 71, 72, 73, 98, 481
 Gawłowski Stanisław 230
 Genet Jean 351
 Gentzler Edwin 94
 Gie Nikolaј 468
 Gliński Wienćyszław 230
 Głowacki Paweł 438, 439, 481
 Głowiński Michał 250, 299, 445, 479, 481
 Gogol Nikolaј 190, 269
 Golińska Justyna 402, 481
 Gołębiowski Bronisław 37, 46, 481
 Gombrowicz Witold 354, 366, 378, 493
 Goreniewie A. i A. 28, 476
 Gorin Grigorij 269
 Gosk Hanna 364
 Goszczyńska Joanna 41, 124, 133, 135, 154, 380, 478, 481, 483, 486, 490
 Goździak Elżbieta 50, 481
 Grabias Stanisław 50, 481
 Grabiński Tomasz 378, 479, 481, 491
 Grabowski Bronisław 161
 Grajewski Wincenty 102, 362, 476, 485
 Grebáč-Orlov Ignác 203
 Gregor-Tajovský Jozef 6, 175, 199–201, 203, 204–205, 207, 209, 211, 213, 215, 216, 217–219, 221, 227, 317, 452, 454, 475, 486
 Grimm bracia 466
 Groch Erik 270
 Gromová Edita 56, 59, 65, 481
 Grosbart Zygmunt 63, 137–139, 140, 141, 156, 159, 277, 481
 Grucza Franciszek 46, 49, 50, 52, 53, 481, 484
 Grusková Anna 183, 461, 462, 465, 470, 471
 Gryboskowa Antonina 212, 481
 Grzegorzewski Jerzy 334
 Grzesiczak Łukasz 160, 493
 Grześcak Marian 379
 Gudykunst William B. 51
 Gutt Ernst-August 48, 142–144, 146, 149, 158, 406, 481
 Gwiźdź Feliks 201–204, 206, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 475, 481, 488, 489
 Hadrabová Oľga 353
 Halas František 304
 Hall Edward T. 41, 50, 109, 110, 481
 Hałabuda Stanisław 226, 479
 Hammurabi 56
 Hampden-Turner Charles 50, 109, 113, 492
 Hašek Jaroslav 305
 Hatim Basil 66, 481
 Haugová Míla 270
 Havel Václav 179, 182, 238, 258, 342, 468
 Havlíček Borovský Karel 304
 Hečko Blahoslav 331, 335
 Hečková Hana 353
 Heine Heinrich 293
 Hejmej Andrzej 63, 102, 481
 Hejwowski Krzysztof 47, 55, 63, 247, 248, 444, 479, 481
 Hensel Leszek 124, 239, 481
 Herder Johann Gottfried 36, 58, 59
 Hermans Theo 58, 59, 185, 477, 482
 Hevier Daniel 416, 483
 Heydel Magda 59, 62, 89, 100, 187, 478, 480, 482
 Hezjod 22
 Hieronim św. 56, 58
 Hierowski Zdzisław 63, 123, 154, 156–157, 229, 230, 241–249, 253, 255–256, 259, 260, 261, 273, 475, 480, 482
 Hlavačka Ludvík 466
 Hlinka Andrej 174, 202
 Hochel Braňo 60, 61–62, 411, 482
 Hoffman Antoni 334
 Hoffman Robert 35, 482
 Hofstede Gert Jan 48, 50, 108, 109, 112, 398, 482
 Hofstede Geert 48, 50, 108, 112–114, 120, 136, 398, 410, 482
 Holan Vladimír 304
 Holland Agnieszka 154, 374

- Hollý Jozef 174, 452
Holmes James S. 46, 59
Homza Martin 123, 124, 482
Horák Karol 179, 180, 183, 384, 461, 463, 464, 465, 469
Horálek Karol 87
Horov Pavol 305
Horváth Ödön von 465
Horváthová Oľga Marína 173, 174
Hrabal Bohumil 305
Hrabovská Katarína 331
Hroncová Sylvia 355, 373, 482
Hrušovský František 124
Hubinák Juraj 349, 479
Hübner Zygmunt 334
Hudec Ján 180
Hulka-Laskowski Paweł 305
Hurban Vladimír Vladimírov (VHV) 176
Husák Gustáv 466
Huřková Ludmila 331
Hviezdoslav Pavol Országh 173, 183, 305, 477
Hvišč Jozef 101, 124, 130, 133, 135, 290, 346, 393, 483, 486, 488, 490, 491, 493
Hvorecký Michal 157
Hymes Dell 46

Ibsen Henrik 176, 199, 200, 201, 218
Ingarden Roman 62
Inkeles Alex 112
Ionesco Eugène 179, 237, 238, 240, 262, 351, 354, 423
Iwasiów Inga 399, 400, 482
Iwazkiewicz Jarosław 220

Jagiełło Michał 124, 125, 126, 127, 133, 162, 163, 483
Jagiełło Władysław 124
Jagodziński Andrzej Sławomir 305, 359, 493
Jakobson Roman 43, 63, 68
Jakubczak Ireneusz 47, 479
Jakubíková Kornélia 124, 133, 483
Jałowiecki Bohdan 121, 493
Jamnický Ján 332, 334
Janaszek-Ivaničková Halina 123, 227, 378, 483, 488, 490
Janík Pavol 182
Janikowski Przemysław 83, 211, 491
Jankowska Barbara Teresa 266, 267, 418
Janovic Tomáš 305
Jantos Małgorzata 18, 483
Jaracz Stefan 230, 257
Jarniewicz Jerzy 74, 146, 483
Jarocki Jerzy 77
Jaroš Peter 305
Jaroszewicz-Kleidienst Barbara 218, 219, 220, 478
Jasiński Krzysztof 291, 414, 420
Jastrzębiec-Kozłowski Czesław 334
Jauss Hans Robert 71
Jaworski Kazimierz Andrzej 220
Jenča Imrich 230
Jerofiejew Wieniedikt 269
Jilemnický Peter 175, 244
Jílenková Lenka 471, 483,
Johnson Mark 35, 485
Juchniewicz Ryszard 124, 492
Judycka Joanna 58, 483
Junak Tadeusz 267
Juráňová Jana 183
Jurczak-Trojan Zofia 123, 482
Jursitzky Jennifer 90, 479
Justh Ladislav 169

Kajzar Helmut 230
Kákošová Zuzana 416, 483
Kalaga Wojciech 394, 411, 483
Kalina František 331, 335
Kalinčiak Jan 161, 162
Kalinka Zachariáš 169
Kalsbeek Alice van 36
Kamińska Jadwiga 52, 483
Kantor Ryszard 128, 129, 130, 131, 133, 483
Kapralski Sławomir 121, 493
Kapuściński Ryszard 12, 483
Karásek Miloš 183
Karaš Halina 212, 483
Karczewska Wanda 229, 235, 261
Karoń-Ostrowska Anna 30, 483

- Karvaš Peter 6, 177, 178, 179, 183,
 229–241, 244–245, 248, 250–251,
 254–262, 269, 287, 379, 419, 424,
 453, 455, 475, 477, 480, 481, 485
 Káša Peter 206, 488
 Kasperska Iwona 42, 481
 Kasperski Edward 28, 30, 32, 40, 364,
 476, 479, 483, 484
 Kellner-Hostinský Peter 171
 Kempf Zdzisław 220
 Keníž Alojz 56, 57, 58, 60, 138, 484, 489
 Kerata Ladislav 182
 Kielar Barbara 66, 275, 484
 Kierzkowska Danuta 72, 73, 145, 193,
 484
 Kijowska Elżbieta 395
 Klikowska Barbara 230
 Klíma Viktor 238
 Klimáček Viliam 6, 181, 182, 183, 344–
 358, 453, 486
 Kluckhohn Clyde 36
 Kłoskowska Antonina 35, 36, 37, 108,
 109, 160, 480, 484
 Knopová Elena 183, 485
 Kočan Mikuláš 181
 Kochanowski Jan 167
 Kohout Pavel 179, 305
 Kolář Jiří 354
 Kolbuszewski Jacek 123, 126, 161, 162,
 163, 484
 Kollár Ján 22–26, 126, 127, 208, 293,
 477, 484
 Kołodziejczyk Dorota 99, 490
 Konieczna Jadwiga 206, 478
 Konieczna-Twardzikowa Jadwiga 489
 Kopernik Mikołaj 265
 Köpke Wulf 59
 Korenčí Štefan 442
 Korzeniewski Bohdan 330, 334, 337,
 338, 488
 Korzeniowski Marek 52, 483
 Kossakowski Jan Nepomucen 23
 Koszutska Marta 111, 491
 Kościuszko Tadeusz 478
 Kott Jan 77, 261, 334, 337, 338, 341, 484
 Kovalčík Vlastimil 270
 Kowalska Małgorzata 27, 485
 Kowalski Franciszek 334, 336
 Kozak Anna 375, 491
 Kozicka Anna 184, 484
 Kozicka-Kołaczkowska Anna 184, 485
 Kozicznyński Bartosz 285, 485
 Koźbiał Jerzy 78, 79, 82, 83, 84, 485
 Krajewska Anna 102, 354, 356, 481, 485
 Král' Fraňa 203
 Králik Štefan 176, 178, 181, 244, 260
 Kramer Todd 395
 Krasicki Ignacy 336
 Krasko Ivan 203
 Kraskowska Ewa 299
 Krasuski Krzysztof 378
 Kraszewska Ewa 184, 298, 485
 Kraszewski Józef 23
 Kraus Karol 331
 Kraushar Aleksander 127
 Krawczyk Zbigniew 37, 481
 Kret Anton 436, 485
 Kročanová-Robertsová Dagmar 416, 483
 Kroeber Alfred Luis 36
 Kroh Antoni 123, 153 485
 Kropiwiéc Urszula 75, 489
 Królak Joanna 363, 489
 Króner Jozef 466
 Kruczkowski Leon 264
 Krupa Viktor 35, 485
 Krysztofiak Maria 190, 485
 Krzeszowski Tomasz Paweł 35, 485
 Kubelík Rafael 468
 Kubińscy O. i W. 105, 490
 Kudlicz Bonawentura 334
 Kufnerová Zlata 157, 490
 Kukučín Martin 172, 203
 Kukura Juraj 466
 Kunda Bogusław Sławomir 414, 420–
 421, 423, 427, 433, 436, 437, 438, 439,
 441, 475, 482
 Kundera Ludvík 245
 Kundera Milan 245
 Kusá Mária 150, 151, 153, 485
 Kusio Urszula 26, 32, 33, 34, 35, 40, 42,
 46, 47, 48, 50, 51, 53, 64, 110, 111,
 119, 136, 145, 150, 485

- Kuźma Erazm 399, 482
Kyrmezer Pavel 168
- Łabuda Aleksander Wit 362
Ladiver Eliáš młodszy 168
Lahola Leopold 177, 178, 184, 226—
227, 228, 229, 485
Lajcha Ladislav 230, 236, 485
Lakoff George 35, 485
Langer František 203
Láni Juraj 169
Lasica Milan 179, 180, 286, 287, 379
Lauček Daniel Záboj 173
Lavřík Silvester 183
Lefevere André 59, 71, 185, 443, 477,
485
Legeżyńska Anna 63, 69, 191, 485
Lejeune Philippe 362, 363, 401, 485
Lesiewicz Witold 230
Lévinas Emmanuel 26, 27, 30, 40, 477,
485, 486
Levinson Daniel 112
Levý Jiří 192, 396, 411, 485
Lewicki Roman 62, 63, 427, 483, 485,
488, 491, 492
Lewis Richard D. 109
Lindovská Nadežda 379, 440, 442, 486
Litewka Janusz 27, 486
Littleton Edward 330
Lompa Józef 23
Lubas-Bartoszyńska Regina 362, 485
Lubicz-Miszewski Michał 122, 132,
133, 487
Luhmann Niclas 46
Lukrecjusz 336
Luter Marcin 57
- Łapicki Andrzej 230
Łomnicki Jan 230
Łukaszyński Janusz 22, 486
Łużny Ryszard 184, 485
- Mách Jozef 415
Mácha Karel Hynek 304
Maciejewski Stefan 261
Maciejewski Wojciech 265
- Mađany Edward 63, 218, 219, 220, 478
Magnuszewski Józef 123
Majakowski Władimir 293
Majerek Rafał 124, 135, 153, 154, 155,
486
Majewski Stanisław 228, 263, 413, 414,
423, 432, 438, 439
Majkiewicz Anna 146, 299, 444, 486
Majtán Milan 205, 486
Malesa Zofia 378
Malinowski Bronisław 22, 62
Maliti Eva 183
Man Paul de 363, 486
Mankovecký Róbert 287, 486
Marcel Gabriel 19, 21
Marčok Viliam 417, 486
Margański Janusz 99, 490
Maria Antonina 348
Marjańska-Czernik Maria 258, 348,
463, 484
Markiewicz Henryk 193, 396, 485, 489
Markowski Michał Paweł 63, 99, 476,
490
Marušiak Jozef 290, 486
Mason Ian 66, 481
Matejovičová Stanislava 373, 486
Matúška Janko 170
Michalik Jan 226, 479
Michał Anioł 270
Mickiewicz Adam 59, 314
Mieczkowska Halina 124, 130, 346, 488,
493
Mihálik Vojtech 335, 336, 338, 420
Mihalkovič Jozef 270
Miko František 59, 204, 215, 316, 317,
486
Mikołajczyk-Hudymač Aleksandra
380, 486
Mikula Valér 360, 490
Mikulík Peter 298, 334
Mikułowski Pomorski Jerzy 36, 41, 42,
43, 44, 46, 50, 52, 109, 110, 193,
392, 486
Miodunka Władysław 141, 492
Mišovič Michal 169
Mistrík Jozef 212, 486

- Mistrík Miloš 183, 234, 236, 237, 238, 239, 240, 259, 263, 267, 339–340, 349, 350–351, 352–353, 355, 356, 357, 417, 418–419, 486
- Mitana Dušan 305
- Mítek Marta 160, 487
- Mizera Ivan 354
- Mleczek Antoni 267
- Mňačko Ladislav 178, 180
- Močko Krystyna 227, 377
- Modzelewska Natalia 28, 476
- Molas Jerzy 363, 489
- Molier/Molière 77, 190, 192, 269, 298, 299, 300–301, 302, 303–304, 316, 329–340, 447, 454, 484, 488, 489
- Moravčík Štefan 270
- Moskwin Andriej 459–464, 465, 467, 469, 470, 471, 473, 474, 475
- Mozart Wolfgang Amadeusz 242
- Mozejko Edward 258, 487
- Mrázová Lea 331
- Mrlían Rudolf 171, 335, 480
- Mrozek Sławomir 179, 237, 238, 239, 254, 356, 457, 481
- Müglóvá Daniela 56, 59, 65, 481
- Müldner Henryk 162, 163
- Muniak Radosław 40
- Muriale Sabina 90, 479
- Narzynski Józef 334
- Nawrocki Witold 224, 225, 227, 228, 230, 256, 265, 297, 305, 378, 394, 413, 487
- Nawrot Bogumiła 50, 492
- Němcová Božena 468
- Nezval Vítězslav 293
- Nęcki Zbigniew 46, 486
- Niedziela Zdzisław 123, 130, 162–163, 183, 184, 216, 485, 487, 491
- Nietsche Friedrich 20
- Nijakowski Lech M. 160, 476
- Nižňanský Jožo 203
- Nosáľová Viera 207, 487
- Novomeský Ladislav 305
- Nowakowska-Kempna Iwona 205, 487
- Nowicka Ewa 119–120, 121, 487
- Nowicki Andrzej Rusłan 22
- O'Casey Seán 351
- Obidniak Alina 256
- Okońska Elżbieta 94, 492
- Olekšák Roman 183
- Orkan Władysław 203
- Orkan-Łęcki Maciej 366, 489
- Orlof Ewa 123
- Orłoś Teresa 160, 487
- Ormis Samuel 171
- Orwell George 466
- Osiński Ludwik 334
- Osiński Zbigniew 186, 476
- Otčenáš Michal 124, 128, 487
- Palárik Ján 171, 172, 452
- Palczny Tadeusz 110, 487
- Pálka Jozef 331
- Palkovič Juraj 169
- Papierz Maria (Maryla) 63, 124, 205, 206, 227, 377, 378, 479, 487
- Paryscy Z. i W. 203, 488
- Pašteka Július 199, 200, 208, 211, 488
- Pasternak Borys 304
- Paszkowski Józef 77
- PaulínyTóth Viliam 171
- Pavel Ota 305
- Pavis Patrice 186, 488
- Pavlac Peter 183
- Pawłowiczowa Janina 330, 334, 336, 337, 488
- Perek Marzena 206, 488
- Peteraj Kamil 270
- Petrozolin-Skowrońska Barbara 119, 487
- Petruš Štefan 170
- Petrusiński Ludwik 161
- Pęgierska-Piotrowska Romualda 23, 123, 127, 488
- Piechnik Iwona 138, 388
- Pieńkos Jerzy 76, 488
- Pieter Martin 266
- Pieter Pavol 331
- Pietor Miloš 335
- Pilch Józef 203

- Pindór Mirosława 124, 184, 229, 249, 290, 374, 392, 416, 488
- Pinter Harold 238, 351
- Piotrowski Andrzej 202, 204, 219, 305, 377, 379, 414, 488
- Pirandello Luigi 351
- Pišút Milan 171, 479, 488
- Piváková Štefánia 331
- Platon 26
- Plávka Andrej 305
- Pleskot Jaromír 331
- Pleśniarowicz Jerzy 261, 263, 266, 297, 413, 420
- Podhradský Jozef 170
- Podracká Dana 270
- Podwysocki Klemens 334
- Pokojska Agnieszka 48, 406, 481
- Polański Kazimierz 47, 480
- Polański Roman 437
- Pollak Seweryn 63
- Poničan Ján 331, 332, 334
- Popovič Anton 59–61, 63, 65, 71, 80–81, 85, 95–96, 101, 103, 150, 385, 444, 488
- Pöppel Ernst 194
- Porubjak Martin 379
- Povchanič Štefan 331, 335
- Pride John B. 46
- Prileszký Ján 169
- Procházka Miro 414, 441
- Prokopiuk Jerzy 111 377
- Proust Marcel 468
- Prušková Zora 361, 363, 364, 369, 391, 488
- Psametych I 56
- Pszczółowska Lucylla 396
- Pufendorf Samuel 36
- Pukan Miron 459, 461
- Puobiš Marián 334
- Purchla Jacek 477, 483, 484, 486
- Puszcz Agata 411, 453
- Puszkin Aleksandr 59, 293
- Pym Anthony 59, 75, 488
- Rabelais Francois/Franciszek 28, 269, 476
- Rachwał Tadeusz 99, 488
- Radok Alfréd 348
- Radványiová Monika 374
- Radziwiłowicz Jerzy 77, 334, 337, 338
- Rafael Santi 270
- Rakšányiová Jana 36, 66–67, 75, 444, 489
- Rakús Stanislav 305
- Rankov Pavol 160, 487
- Raszewski Zbigniew 329
- Ratajczak Dobrochna 193, 194, 489
- Rau Marta 463
- Rázus Martin 175
- Rehlinec Ján 169
- Reisel Vladimír 420
- Reiss Katharina 82
- Renza Luis A. 366, 489
- Reut Maria 40, 489
- Reza Yasmina 437
- Rezik Ján 169
- Riepin Ilja 466, 468
- Riesman David 109
- Rimbaud Jean Arthur 293
- Risku Hanna 69
- Rogoziński Julian 353
- Rosenbaum Karol 434, 480
- Rosenstock-Huussy Eugen 19, 20
- Rosenzweig Franz 19–20, 26, 27
- Roškovský Jozef Pantaleón 169
- Rostworowski Jan 126, 161
- Rostworowski Karol Hubert 218
- Różewicz Tadeusz 296, 354, 356
- Rubach Ludomir 220
- Rudzki Kazimierz 230
- Rúfus Milan 305, 379
- Rusnák Igor 244, 261
- Russell Bertrand 468
- Russocka Jadwiga 129, 217, 218, 220, 478, 489
- Rutkiewicz Witold 394
- Rutkowiak Joanna 40, 489
- Rylski Maksym 227
- Sadkowski Wacław 216, 219, 489
- Sadowska Joanna 306, 489
- Sadza Agata 71

- Šafárik Pavol Jozef 124, 126, 293
Sandauer Artur 77
Santi Rafael 270
Sapir Edward 94
Sarnecki Zygmunt 334
Sartorius Ján 169
Sartre Jean-Paul 262, 304
Satinský Július 179, 180, 286, 287, 379
Schiller Friedrich 293
Schleiermacher Friedrich 59, 444, 448, 488, 492
Schnitzler Arthur 465, 471
Schultze Brigitte 185, 186, 190, 191, 489
Schulz Bruno 220
Schutzenbach Katja von 13
Scott Sarah 489
Šebesta Juraj 379
Seifert Jaroslav 241, 304
Semkowicz Władysław 122, 123, 129, 490
Shaw George Bernard 351, 468
Siatkowski Janusz 206, 488
Sidor Karol 202
Siedlecka Stefania 363, 364, 489
Siekierski Stanisław 78–79, 80, 97, 98, 102, 489
Siemaszkowa Wanda 261, 263, 264, 412
Sieradzki Ignacy 445, 479
Sierny Tadeusz 224, 227, 228, 230, 297, 393, 413, 487
Šikula Vincent 154, 478
Šimková Soňa 330–331, 332, 334–335, 336, 489
Šimon Ladislav 138, 141–142, 158, 489
Simonides Ján 169
Sirko Iwan 466
Sitaram Kogil S. 42
Skačanský Michal 173, 174
Skácel Jan 304
Skalka Ján 178
Skarbińska Alicja 481
Skibińska Elżbieta 63, 75, 151–152, 489
Skoumalová Zdena 157, 490
Škripková Iveta 183
Skrzeczkowski Mateusz 40
Skudrzyk Aldona 272, 489
Skukálek Rudolf 179, 180, 237, 238
Škultéty-Lehotský August 161
Skutecký Dominik 231
Skwarczyńska Stefania 59, 63, 85, 87, 95, 186–187, 490
Sládkovič Andrej 305, 306
Sloboda Rudolf 6, 359–366, 38–374, 376–384, 388, 389, 391–392, 393, 394, 395, 396, 401, 454, 467, 468, 469, 475, 478, 479, 486, 488, 489, 490
Slobodník Dušan 353
Sławek Tadeusz 63
Sławińska Irena 356, 366, 490
Sławiński Janusz 66, 78, 79, 298, 448, 490
Słomczyński Maciej 77
Słowacki Juliusz 263, 412
Šmatlák Stanislav 170, 171, 172, 173, 490
Smetana Samuel Stanislav 331
Smolińska Teresa 124, 135, 152, 490
Smólski Grzegorz 162
Snell-Hornby Mary 59
Sochaň Pavol 173, 174
Sofokles 77, 183, 293, 477
Sojecki Czesław 229, 230
Sokol Štefan 263
Soliński Wojciech 63, 69, 70, 71, 77, 490
Solovič Ján 6, 178, 180, 260, 263–265, 267, 269, 270, 271, 278, 282, 285, 286, 287, 297, 412, 454, 475
Sowiński Michał 491
Spivak Gayatri Chakravorty 399., 490
Sprusiński Michał 305
Stachewicz Krzysztof 94, 492
Stacho Ján 305
Staff Leopold 220
Stafiej Anna 479
Stalmach Paweł 161, 162, 478
Starnawski Jerzy 123
Staszic Stanisław 126
Steciąg Magdalena 46, 476
Štefánik Jozef 331, 335
Štefko Vladimír 167, 257, 417, 478, 479, 490

- Steiner George 105, 490
 Stendahl 468
 Štěpka Stanislav 179, 180, 181, 182, 183
 Stodola Ivan 176, 178, 227–229
 Stolarczyk Jan 13, 479
 Stolze Radegundis 247
 Štorková Maliti Romana 469, 490
 Straková Vlasta 157, 490
 Stredňanský Ernest 265
 Štric Ernest 263
 Strindberg August 176, 351
 Štúr Ludovít 126, 161, 170, 202, 204, 219, 316
 Styan John L. 351
 Suchoň Eugen 244
 Suchoň-Chmiel Barbara 362, 363, 491
 Sugiera Małgorzata 185, 489
 Šulaj Ondrej 461, 462, 465, 467, 469
 Sulima Roch 31, 32, 40, 45, 49, 491
 Suwara Bogumiła 101, 393, 491
 Svobodová-Goldmannová Františka 174, 175
 Swinarski Artur Maria 230, 235
 Swoboda Tomasz 491
 Sychra Matěj Jozef 330
 Synge John Millington 351
 Szaniawski Jerzy 184, 485
 Szczęsny Anna 55, 479
 Szekspir Wiliam 77, 187, 188, 189, 190, 240, 293, 447
 Szewczenko Taras 227
 Szewczyk Wilhelm 241, 242
 Szmydtowa Zofia 86
 Szopski Marek 110, 491
 Szpociński Andrzej 115–116, 118, 134, 151, 152, 491
 Sukszyn Wasilij 468
 Szwat-Gyłybowa Grażyna 41, 478
 Szwed Robert 52, 491
 Szydłowski Roman 240, 491
 Szymanowski Wacław 336
 Szymańska Katarzyna 59, 71, 491
 Szymczak Mieczysław 141, 279, 402, 490
 Śliziński Jerzy 123, 218, 478
 Święch Jerzy 63, 448, 490
 Świontek Sławomir 186, 488
 Tabakowska Elżbieta 63, 74, 99, 100, 357, 491
 Tablic Bohuslav 330
 Tajovský Jozef Gregor patrz: Gregor-Tajovsky Jozef
 Taragel Dušan 491
 Tatarak Katarzyna 395
 Tatarka Dominik 244, 364, 365
 Teren Ivan 394
 Tesák Mošovský Juraj 168
 Thadden Rudolf von 111, 115, 136, 141, 491
 Timrava Božena 175
 Tischner Józef 29–30, 483, 491
 Tokarski Stanisław 27, 33, 480, 491
 Tokarz Božena 57, 70, 72, 83, 85, 99–100, 101, 211, 346, 375, 460, 462, 491
 Tołstoj Lew 199, 200, 468
 Topczewska Urszula 55, 479
 Topol Jáchym 179
 Totzeva Sophia 186
 Toury Gideon 55, 90–94, 98, 103, 146, 343, 348, 358, 443, 446, 447, 491, 492
 Trompenaars Alfons 50, 109, 113, 492
 Trzeciak Katarzyna 491
 Trznadel Jacek 334
 Turski Jan Kanty 334
 Tuwim Julian 220, 293
 Tytler Aleksander 58
 Übersfeld Anne 366, 492
 Uhde Milan 238
 Uhlár Blaho 183
 Uličianska Zuzana 6, 183, 393–396, 400–402, 407, 411, 412, 453, 475, 481
 Ulicka Danuta 102, 481
 Uličný Fredinand 124, 492
 Urbanek Danuta 63, 492
 Urbánek Ferko 174, 175
 Urbánek Ján 114, 492
 Urbankowski Bohdan 460
 Urbański Aureli 334

- Usunier Jean-Claude 110
 Uszakow Mikołaj 140
- V**
 Váh Juraj 178, 179, 244, 260, 261
 Vailland Roger 261
 Válek Miroslav 292, 305, 467
 Vámoš Gejza 175
 Vančura Vladislav 305
 Vansová Terézia 173
 Vášáryová Magda 155, 477, 483, 484, 486, 492
 Venuti Lawrence 97, 444, 448, 492
 Vermeer Hans J. 82
 Vilikovský Ján 60, 188, 189, 190, 191, 255, 492
 Vilikovský Pavol 305, 345, 492
 Vinci Leonardo da 270
 Vrchlický Jaroslav 293
- W**
 Waczków Józef 291, 304–328, 341–343, 345, 378, 475, 492
 Wakuliński Krzysztof 395
 Walkiewicz Michał 154, 492
 Warenycia Jan 395
 Wąchocka Ewa 367–368, 371, 492
 Weiner Richard 304
 Wende Ewa 19
 Whorf Benjamin Lee 94
 Wierzbicka Anna 63, 94, 141, 492
 Wierzbietta Bartosz 318
 Williams Tennessee 179, 351
 Wills Wolfram 73
 Winczer Pavol 124, 130, 492
 Winnicki Zdzisław 122, 487
 Wischenbart Rüdiger 90, 479
 Wiśniewski Ryszard 94, 492
 Witkacy 218
 Witowski Gerard 334
 Witwicka Emilia 229, 230
 Wojtasiewicz Olgierd 62, 141
 Wojtyszko Maciej 269
 Wolker Jiří 304
 Wołłejko Czesław 230
 Wójcik Zygmunt 268, 269–270, 272–282, 284, 297, 475
- Wyrozumski Jerzy 123, 482, 483, 485, 487, 492, 493
 Wyspiański Stanisław 242, 255, 467
- Z**
 Zabłocki Franciszek 336
 Záborský Jonáš 172, 434
 Zagórski Jerzy 261
 Zahradník Osvald 180, 263
 Zajac Peter 359, 361, 362, 363, 379, 493
 Zakopalová Lucie 160, 493
 Zalewski Kazimierz 334
 Zalta Edward N. 477
 Zambor Ján 416, 483
 Zarek Józef 124, 129, 131–132, 345–346, 365, 379, 493
 Zaremba Jan Kazimierz 241
 Žarnov Andrej 203
 Zarycki Tomasz 121, 493
 Zátópek Emil 466
 Zátúrecký Adolf Peter 330
 Závada Vilém 304
 Zawiliński Roman 128
 Zegadłowicz Emil 220
 Zeidler-Janiszewska Anna 40
 Zejman Alfred 378
 Zieniewicz Andrzej 364
 Žilka Tibor 364–365, 493
 Zimand Roman 481
 Ziomek Jerzy 63, 374
 Znaniński Florian 109
 Zuckermayer Carl 465
 Zvon Peter 176, 184, 261, 485
 Zygmunt Luksemburski 124
- Ż**
 Żródlewski Daniel 357
- Ż**
 Żak Stanisław 366, 493
 Żeleński-Boy Tadeusz 77, 220, 334, 336, 337, 338, 341
 Żemła Katarzyna 91, 258, 343, 487, 492
 Żuchelkowska Alicja 42, 481
 Żurowska Joanna 366, 49

Lucyna Spyrka

Slovak drama in Poland
Translation in the dialogue of proximate cultures

Summary

The book is devoted to the Polish translations of Slovak dramatic works in the context of the dialogue between both cultures. In the first part of the work an attempt is made at formulating a definition and arranging concepts, beginning from the concept of the dialogue between cultures, translation, the competence of the recipients and the translator proceeding through a discussion of the determinants of cultural proximity and the factors which specify the contribution of translation in the intercultural dialogue, including its functions and value. There is an outline of the contacts between Polish and Slovak cultures, with reference to the contribution of translations of Slovak literature into Polish.

The second part of the book contains a discussion of the particular translations of Slovak dramatic works and their reception, which is preceded by an outline of the development of Slovak drama as well as the discussion of the theoretical concepts of translating dramatic works and their possible participation in the dialogue between cultures. An attempt was made at determining the contribution of these works in the Polish-Slovak dialogue of cultures in reference to each work that was discussed and to indicate the reasons of the particular state of affairs in the case of a given translation. Reference has also been made to the information about the authors of the particular translations.

We may distinguish three periods in the history of the presence of Slovak playwrighting output in Polish culture: the pre-war years, the post-war years and the period after the Velvet Revolution. Each of these periods has a peculiar nature of its own, determined above all by the historical context in which the cultural contacts between both peoples developed.

In the inter-war period Slovak dramatic works were not staged in Polish theatres, and only one work was published in print — a one-act play by Jozef Gregor Tajovský entitled *Matka* [*Mother*].

Another phase of the Polish-Slovak dialogue of cultures begins in the years that followed the Second World War. Both the Polish literature as well as the Slovak literature was subordinated to the standards determined by

the third, Soviet culture. The intercultural contacts were ideologised and politicised. Therefore the notion of a dialogue of cultures hardly applies here. In this context we may mention the translations of the following dramatic works: *Experiment Damokles* [*The Damocles Experiment*] by Peter Karvaš and *Kráľovná noci v kamennom mori* [*The Queen of the Night in the Stone Desert*] by Ján Solovič.

After 1989 the conditions of cultural contacts changed. There appeared an opportunity to forge intercultural relations based on an authentic interests of both parties involved. In this time, the number of translations that were published in print increased in comparison with the previous period, whereas the number and the frequency of performances considerably decreased.

This stage of the Polish-Slovak dialogue of cultures saw the publication of translations of the following works: *Próba* [*The Test*] by Lubomír Feldek, *Nowa skóra* [*New Skin*] by Viliam Klimáček, *Armagedon na Grbie* by Rudolf Sloboda, *Uzuciowa mieszanka* [*A Mixture of Feelings*] by Zuzana Uličianska and *Stryczek dla dwóch* [*A Noose for Two*] by Ivan Bukovčan.

The text of the translation may assume various positions in the new cultural context: it may be domesticated, being subject to acculturation or on the contrary — it may become a rejected or even alienated translation. The last chapter of the book is devoted to problems of this kind. Among the Polish translations of Slovak dramatic works there were none that would be domesticated in our culture. Slovak drama participates in the Polish-Slovak intercultural communication but it struggles to participate in the dialogue between both cultures.

Apart from the content of the bulk of the dissertation there is a critical discussion of the anthology of modern Slovak drama that is the only publication of its kind that was heretofore published in Poland — *Nowy dramat słowacki/Most recent Slovak drama*.

Lucyna Spyrka

Slovenská dráma v Poľsku Preklad v dialógu kultúr blízkych

Résumé

Témou knihy sú poľské preklady slovenských dramatických diel v kontexte dialógu oboch kultúr. V prvej časti práca obsahuje pokus o formulovanie definícií ako aj o koncepcné zosúladenie a usporiadanie, počnúc pojmiami medzikultúrny dialóg, preklad, kompetencie príjemcu a prekladateľa cez popisanie determinánt kultúrnej blízkosti až k faktorom, ktoré určujú podiel prekladu na medzikultúrnom dialógu, vrátane jeho funkcií a hodnoty. V tejto časti knihy je načrtnúta história kultúrnych poľsko-slovenských kontaktov, s prihliadnutím na účasť v nich prekladov slovenskej literatúry do poľštiny.

V druhej časti knihy sú ukázané jednotlivé preklady slovenských dramatických diel a ich príjem, po predchádzajúcom načrtnutí histórie vývoja slovenskej dramatickej tvorby a uvažovaní o všeobecných teoretických problémoch prekladu drámy ako aj foriem jeho účasti na dialógu kultúr. Pri každom analyzovanom preklade bol podniknutý pokus určiť jeho podiel na poľsko-slovenskom medzikultúrnom dialógu a identifikovať príčiny diagnostikovanej situácie jednotlivých prekladov. Dodatočne sa uvádzajú informácie o autoroch týchto jednotlivých prekladov.

Dejiny prítomnosti slovenskej dramatickej tvorby v kruhu poľskej kultúry sa dajú rozčleniť do troch období: predvojnové roky, povojnové obdobie a doba po nežnej revolúcii. Každé z týchto období sa vyznačuje svojim špecifikom, určeným predovšetkým historickým kontextom, v ktorom sa vyvíjali kultúrne styky medzi oboma národmi.

V medzivojnovom období slovenská dráma sa neuvádzala na javiskách poľských divadiel a tlačou bol uverejnený preklad iba jednej hry — jednoaktovky Jozefa Gregora Tajovského *Matka*.

Ďalšia fáza v poľsko-slovenskom dialógu kultúr začína v rokoch po druhej svetovej vojne. Obidve literatúry, poľská a slovenská boli podriadené normám určeným treťou kultúrou — sovietskou. Medzikultúrne kontakty sa stali predmetom ideológie a boli spolitizované. Preto len ťažko sa dá hovoriť o dialógu kultúr v tomto období. Do tohoto kontextu zapadajú preklady drám: Petra Karvaša *Experiment Damokles* a Jána Soloviča *Kráľovná noci v kamennom mori*.

Podmienky kultúrnych stykov sa zmenili od roku 1989. Vznikli možnosti vybudovať medzikultúrne vzťahy založené na skutočnom záujme oboch strán. V tejto dobe, v porovnaní s predchádzajúcim obdobím narástol počet prekladov publikovaných v tlači, zároveň sa podstatne znížil počet a frekvencia inscenácií. V tejto fáze poľsko-slovenského dialógu kultúr vznikli preklady drám: Lubomíra Feldeka *Skúška*, Viliama Klimáčka *Koža*, Rudolfa Slobodu *Armagedon na Grbe*, Zuzany Uličianskej *Citová zmes* a Ivana Bukovčana *Slučka pre dvoch*.

Preklad textu si môže nájsť rôzne miesto v novom, prijímajúcom kultúrnom kontexte: v dôsledku akulturácii môže byť zdomácnený a naopak – môže byť zamietnutý alebo dokonca aj odcudzený. Tejto problematike je venovaná posledná kapitola knihy.

Medzi poľskými prekladmi slovenských dramatických diel žiadny text nebol domestikovaný v našej kultúre. Slovenské drámy sa podieľajú na medzikultúrnej komunikácii poľsko-slovenskej, ale do dialógu oboch kultúr sa aktívne nezapájajú.

Mimo základného textu hlavného pojednávania v knihe je obsiahnutá kritická prezentácia doteraz jedinej v Poľsku antológie prekladov súčasnej slovenskej drámy *Nowy dramat slowacki*.

Lucyna Spyrka

Dramat słowacki w Polsce...

Więcej o książce

CENA 44 ZŁ | ISSN 0208-6336
(+ VAT) | ISBN 978-83-8012-831-6